

Utökade möjligheter för vissa av Arbetsmiljöverkets inspektörer att stanna eller parkera där det annars är förbjudet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag	4
1.1 Förslag till förordning om ändring i trafikförordningen (1998:1276).....	4
2 Bakgrund och gällande rätt	6
2.1 Behov av ändrade regler	6
2.2 Trafikförordningen	7
2.3 Myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet	7
3 Överväganden och förslag	8
3.1 Personkretsen som kan stanna eller parkera på platser där detta annars är förbjudet utvidgas.....	8
3.2 Ikraftträdandebestämmelser	9
4 Konsekvensanalys	10
4.1 Sammanfattning	10
4.2 Syfte, alternativa lösningar och effekter av utebliven ändring	10
4.3 Offentligfinansiella effekter	10
4.4 Effekter för företag och enskilda.....	10
4.5 Effekter för Arbetsmiljöverket	10
4.6 Effekter på brottsligheten och brottsförebyggande arbete.....	11
4.7 Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna	11
4.8 Övriga effekter.....	11

Sammanfattning

I promemorian föreslås att viss personal vid Arbetsmiljöverket – vid vissa typer av inspektioner och under särskilda omständigheter – får stanna eller parkera fordon på platser där det annars är förbjudet. Det gäller dock endast om omständigheterna kräver det och särskild försiktighet iakttas.

Syftet med förslaget är att ge berörda inspektörer möjlighet till en planeringsbar och trygg ankomst samt avfärd vid genomförande av myndighetens gemensamma inspektioner mot arbetslivskriminalitet och därmed minska riskerna för påverkansförsök i form av hot eller våld. De myndighetens gemensamma inspektionerna kan också antas bli mer effektiva när tidsåtgången per inspektion minskar och fler besök blir genomförbara utifrån ett säkerhetsperspektiv.

I promemorian föreslås en ändring i trafikförordningen (1998:1276).

Ändringen föreslås träda ikraft den 1 juli 2025.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till förordning om ändring i trafikförordningen (1998:1276)

Härigenom föreskrivs i fråga om trafikförordningen (1998:1276) att 11 kap. 9 § ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. 9 § ¹	
<p>Trots 3 kap. 49 a § första stycket, 53 § första stycket 10, 54 § eller 55 § första stycket 3, 8 kap. 1 § första stycket 2 eller förbud som har meddelats genom lokala trafikföreskrifter får ett fordon stannas eller parkeras när det används</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vid parkeringsövervakning som avses i lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning m.m., 2. av en polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman i tjänsteutövning, 3. av en kustbevakningstjänsteman i tjänsteutövning, 4. vid yrkesutövning av personal vid Skatteverkets skattebrottsenheter, 5. vid räddningstjänst, 6. vid brådskande yrkesutövning av en läkare, sjuksköterska, barnmorska, personal i hemsjukvården eller en veterinär, 7. vid transport av sjuka eller rörelsehindrade, 8. vid eftersök av vilt som kan ha skadats vid en viltolycka eller vid andra åtgärder i samband med en sådan olycka, 9. vid transport av frihetsberövade personer eller vid brådskande yrkesutövning av personal inom Kriminalvården, 10. av personal vid Säkerhetspolisen när de vidtar en skyddsåtgärd i sådan verksamhet som anges i 5 § 	<p>Trots 3 kap. 49 a § första stycket, 53 § första stycket 10, 54 § eller 55 § första stycket 3, 8 kap. 1 § första stycket 2 eller förbud som har meddelats genom lokala trafikföreskrifter får ett fordon stannas eller parkeras när det används</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vid parkeringsövervakning som avses i lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning m.m., 2. av en polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman i tjänsteutövning, 3. av en kustbevakningstjänsteman i tjänsteutövning, 4. vid yrkesutövning av personal vid Skatteverkets skattebrottsenheter, 5. vid räddningstjänst, 6. vid brådskande yrkesutövning av en läkare, sjuksköterska, barnmorska, personal i hemsjukvården eller en veterinär, 7. vid transport av sjuka eller rörelsehindrade, 8. vid eftersök av vilt som kan ha skadats vid en viltolycka eller vid andra åtgärder i samband med en sådan olycka, 9. vid transport av frihetsberövade personer eller vid brådskande yrkesutövning av personal inom Kriminalvården, 10. av personal vid Säkerhetspolisen när de vidtar en skyddsåtgärd i sådan verksamhet som anges i 5 §

¹ I lydelse enligt 2022:1720.

<p>förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen, eller</p> <p>11. vid yrkesutövning av personal vid Kronofogdemyndigheten när de vidtar verkställighets- eller delgivningsåtgärder.</p>	<p>förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen, eller</p> <p>11. vid yrkesutövning av personal vid Kronofogdemyndigheten när de vidtar verkställighets- eller delgivningsåtgärder.</p> <p>12. av personal vid Arbetsmiljöverket när de genomför myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser inom ramen för särskild samverkan mot arbetslivskriminalitet.</p>
<p>Undantagen i första stycket gäller endast om omständigheterna kräver det och särskild försiktighet iakttas.</p>	

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

2 Bakgrund och gällande rätt

2.1 Behov av ändrade regler

Arbetsmiljöverket har sedan 2015 haft olika regeringsuppdrag som gått ut på att tillsammans med ett antal andra myndigheter motverka osund konkurrens inom arbetslivet. De senaste åren har uppdragen utvecklats till att bli en viktig del i regeringens satsning mot arbetslivskriminalitet. Arbetsmiljöverket har tillsammans med Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten inrättat regionala center mot arbetslivskriminalitet samt inrättat varaktig samverkan med myndighetsgemensamma insatser mot arbetslivskriminalitet. Arbetsmiljöverket omfattas av lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

Av 2 § punkten 12 i förordningen med instruktion för Arbetsmiljöverket (2007:913) framgår att myndigheten ska samordna det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Av det senaste regeringsuppdraget avseende arbetslivskriminalitet (A2024/01109, 2024-09-19) framgår att det är särskilt angeläget att myndigheternas arbete mot arbetslivskriminalitet bekämpar komplexare former av arbetslivskriminalitet, liksom att arbeta mot strategiskt utvalda arbetsgivare, områden och branscher där arbetslivskriminalitet sker systematiskt och där risken för arbetslivskriminalitet bedöms vara stor. Arbetet ska, i den mån det är relevant, även fortsatt samordnas med den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet och andra relevanta myndighetsgemensamma arbeten. Arbetsmiljöverket utgör en av tolv nätverksmyndigheter i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet och omfattas sedan den 1 maj 2022 omfattas av lagen (2016:774) och förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

Samverkansuppdraget riktat mot arbetslivskriminalitet har medfört att en avgränsad delmängd av myndighetens inspektörer särskilt arbetar med att planera, genomföra och följa upp myndighetsgemensamma kontroller mot arbetslivskriminalitet (A-kriminspektioner). Med denna inriktning i arbetet föreligger enligt myndighetens bedömning ökade risker för att i tjänsteutövningen utsättas för olika typer av otillbörlig påverkan, i värsta fall i form av hot eller våld.

I allt inspektionsarbete där inspektörer använder bil för transport behöver Arbetsmiljöverket förhålla sig till de trafikbestämmelser som framförallt finns i trafikförordningen (1998:1276) och i lokala trafikföreskrifter. Personal vid vissa andra myndigheter – däribland vissa myndigheter som ingår i samverkan mot arbetslivskriminalitet – kan under vissa förutsättningar stanna eller parkera fordon på platser där detta annars är förbjudet, när de gör inspektioner eller vidtar andra åtgärder.

I samband med vissa A-kriminspektioner föreligger förhöjda risker kopplade till omgivningen eller till den verksamhet som ska kontrolleras. Arbetsmiljöverket bedömer att denna typ av risker är betydligt högre vid de myndighetsgemensamma kontroller som sker inom ramen för samverkan mot arbetslivskriminalitet än vid myndighetens övriga inspektionsarbete. Vissa insatser sker i områden och miljöer där myndighetspersoner inte alltid är välkomna och i andra fall kan de personer som ska kontrolleras förväntas ha en särskild benägenhet att motsätta sig kontrollerna och därmed vidta olika former av påverkansoperationer. Eftersom Arbetsmiljöverket har en central roll i myndighetssamverkan och frekvent deltar i de gemensamma inspektionsinsatserna hör myndighetens inspektörer till de som har störst behov av preventiva skyddsåtgärder.

Det kan innebära en säkerhetsrisk för Arbetsmiljöverkets personal om de behöver parkera långt bort från en förrättningsplats. I vissa fall kan denna säkerhetsrisk medföra att besök och kontroller inte kan genomföras. Detta har aktualiserat frågan om möjligheter för personal vid Arbetsmiljöverket som särskilt arbetar med A-kriminspektioner att stanna eller parkera på platser där detta annars är förbjudet.

Även om det huvudsakligen är säkerhetsaspekter som motiverar att inspektörerna bör ges sådan möjlighet finns också effektivitetsaspekter. Effektiviteten i verksamheten kan begränsas av att Arbetsmiljöverkets inspektörer måste leta efter parkering eller förflytta sig längre sträckor till fots på grund av långa avstånd mellan t.ex. en besöksadress eller förrättningsplats och tillgänglig parkering.

2.2 Trafikförordningen

Trafikförordningen innehåller bestämmelser för trafik på väg och i terräng. I tredje kapitlet finns bestämmelser bl.a. om inskränkningar i rätten att stanna eller parkera fordon. Dessa kompletteras av lokala trafikföreskrifter.

I 11 kap. 9 § trafikförordningen ges ett antal framförallt yrkes- och tjänsteutövare möjlighet att stanna eller parkera fordon på platser där detta annars är förbjudet. Undantagen gäller bl.a. tjänsteutövande polisman, yrkesutövande personal vid Skatteverkets skattebrottsenhet, och yrkesutövande personal vid Kronofogdemyndigheten när de vidtar verkställighets- och delgivningsåtgärder. Förbudet mot att stanna eller parkera för vilka undantagen gäller avser bl.a. körfält och hållplatser för fordon i linjetrafik, huvudleder och gågator samt vid förbud som meddelats genom lokala trafikföreskrifter.

Undantagen gäller endast om omständigheterna kräver det och särskild försiktighet iakttas.

2.3 Myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet

Regeringen gav den 24 februari 2022 Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att samverka för att motverka arbetslivskriminalitet. I uppdraget ingick även att senast i slutet av 2023 inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet (A2022/00333). Regeringen förlängde, genom beslut den 14 december 2023, tiden för uppdraget till och med den 31 december 2024 och konstaterade i det beslutet att samtliga sju centren mot arbetslivskriminalitet hade inrättats. Den 19 september 2024 beslutade regeringen att förlänga uppdragstiden till och med den 31 december 2026 under vilken myndigheterna ska fortsätta att brett bedriva och utveckla arbetet mot arbetslivskriminalitet och arbetet vid arbetslivskriminalitetscentren, utifrån respektive myndighets kompetensområde

Huvuddelen av Arbetsmiljöverkets inspektionsverksamhet sker helt i myndighetens egen regi. Till följd av regeringsuppdraget genomförs flera myndighetsgemensamma inspektioner mot arbetslivskriminalitet. I det senaste regeringsuppdraget (A2024/01109, 2024-09-19) anges att aktörer som bedriver arbetslivskriminalitet ofta kombinerar regelöverträdelser inom flera områden och att de samverkande myndigheternas kontrollverksamhet samt arbetet vid arbetslivskriminalitetscentren ska bidra till ökad regelefterlevnad och sunda konkurrensvillkor. Regeringen har angett att det är av särskild vikt att myndigheterna bekämpar komplexare former av arbetslivskriminalitet, arbetar mot strategiskt utvalda arbetsgivare, områden och branscher där arbetslivskriminalitet sker systematiskt och där risken för arbetslivskriminalitet bedöms vara stor.

Vid Arbetsmiljöverket bedrivs det huvudsakliga arbetet med myndighetsgemensamma A-kriminspektioner inom Avdelningen för myndighetsgemensam kontroll. På fältet utgår myndighetens kontrollmöjligheter inom samarbetet från bestämmelser i arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen.

3 Överväganden och förslag

3.1 Personkretsen som kan stanna eller parkera på platser där detta annars är förbjudet utvidgas

Förslag: Personal vid Arbetsmiljöverket får när de genomför myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser inom ramen för särskild samverkan mot arbetslivskriminalitet, stanna eller parkera ett fordon på platser där det annars är förbjudet om omständigheterna kräver det och särskild försiktighet iakttas.

Skälen för förslaget: Arbetsmiljöverket har fått ökade anslag och successivt fler verktyg för att effektivt kunna genomföra regeringens uppdrag med åtgärder mot arbetslivskriminalitet.

Idag får personal vid ett antal av de övriga myndigheter som deltar i myndighetssamverkan under vissa förutsättningar stanna eller parkera fordon på platser där detta annars är förbjudet. Som anges i avsnitt 2.1 anser Arbetsmiljöverket att samma möjlighet bör finnas även för den personal som ägnar sig åt myndighetsgemensamma inspektioner inom Arbetsmiljöverket.

När Arbetsmiljöverkets inspektörer genomför inspektionsinsatser är myndighetens personal bundna vid trafikförordningens bestämmelser om att parkera på anvisade parkeringsplatser. Det innebär att inspektörerna kan bli tvungna att parkera långt från platsen för t.ex. en förrättning, eller ägna tid åt att leta efter parkering. I de fall en sådan situation uppstår, tar åtgärden längre tid än om det hade varit möjligt att parkera nära förrättningsplatsen. I de fall personalen hamnar i en riskfylld situation i samband med t.ex. ett kontrollbesök är det svårare att fly situationen om bilen är parkerad långt bort. Vid det stora flertalet inspektioner som myndigheten genomför medför detta sällan problem som är tillräckliga för att motivera undantag från trafikförordningens bestämmelser. När det gäller den del av personalen som särskilt arbetar med A-kriminspektioner föreligger dock sådana skäl.

Arbetsmiljöverket anser att undantaget från bestämmelserna om förbud mot att stanna eller parkera i trafikförordningen ska utvidgas till berörd personalkategori vid myndigheten. Personal som ägnar sig åt myndighetsgemensamma inspektioner mot arbetslivskriminalitet ska i sin yrkesutövning ha de möjligheter att stanna eller parkera fordon som omständigheterna kräver. Genom att utöka undantaget från trafikförordningens förbud mot att stanna eller parkera på vissa platser för aktuell personal skulle arbetet kunna utföras på ett tryggare och säkrare sätt. Det innebär dock inte att personalen alltid ska eller kan använda den möjligheten. Enligt 11 kap. 9 § andra stycket trafikförordningen gäller undantaget endast om omständigheterna kräver det och särskild försiktighet iakttas. Arbetsmiljöverket föreslår inte några ändringar av den bestämmelsen. Det innebär att aktuella inspektörer behöver bedöma dessa förutsättningar varje gång det är aktuellt att stanna eller parkera ett fordon på en plats där det annars är förbjudet.

Den utökade befogenheten att stanna eller parkera där detta annars är förbjudet är tänkt att användas när Arbetsmiljöverkets inspektörer utför operativa inspektionsinsatser hos enskilda och när omständigheterna kring besöket eller kontrollen kräver det. Förslaget skulle medföra att Arbetsmiljöverket kan arbeta mer effektivt med uppdraget att samordna och genomföra myndighetsgemensamma insatser, men framförallt att tryggheten för de berörda inspektörerna ökar.

Inriktningen av de myndighetsgemensamma inspektionerna medför en ökad säkerhetsrisk för inspektörer som deltar i den aktuella myndighetssamverkan. Vissa insatser sker i områden och miljöer där myndighetspersoner inte alltid är välkomna och i andra fall kan de personer som ska kontrolleras

förväntas ha en särskild benägenhet att motsätta sig kontrollerna och därmed vidta olika former av påverkansoperationer. Eftersom Arbetsmiljöverket har en central roll i myndighetssamverkan och frekvent deltar i de gemensamma inspektionsinsatserna hör myndighetens inspektörer till de som har störst behov av preventiva skyddsåtgärder.

Problemet med hot, våld och trakasserier mot offentliganställda uppmärksammas bland annat i betänkandet Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier (SOU 2024:1). Utredningens samlade bild är att utsattheten bland offentliganställda, särskilt för hot och trakasserier, är omfattande och att den tycks ha ökat på senare tid. Det finns en utbredd faktisk utsatthet som i sin tur skapar en rädsla och oro bland andra anställda för att komma att bli utsatt. Man pekar på ett flertal sannolika faktorer för utvecklingen. Ett hårdare samhällsklimat där respekten för myndighetspersoner har minskat förs fram som en bidragande orsak. Även andra samhällsförändringar, t.ex. utvecklingen av den organiserade eller gängrelaterade brottsligheten och olika typer av påverkanskampanjer mot offentlig verksamhet. Vidare anges att det framstår som vanligare att den enskilda medarbetaren hamnar i fokus för olika typer av ageranden, exempelvis genom hotfulla antydningar och anspelningar på tjänstemannens personliga förhållanden eller genom uthängningar på sociala medier.

Inför varje inspektionsinsats görs vid Arbetsmiljöverket en riskbedömning för att bedöma om och hur arbetet ska kunna genomföras på ett säkert sätt. Riskbedömningen kan leda fram till att ett besök inte kan genomföras på ett säkert sätt vilket medför att besöket riskerar att inte heller blir av. Riskbedömningen genomförs både när Arbetsmiljöverket utför egna besök, men också vid samverkan med andra myndigheter. I dessa sammanhang är bilen den yrkesutövande personalens arbetsredskap och ses som en förutsättning för att kunna lämna en plats snabbt om en hotfull situation uppstår. Det är Arbetsmiljöverkets bedömning att säkerheten för Arbetsmiljöverkets inspektörer i samband med A-kriminspektioner skulle öka med möjlighet att i större utsträckning parkera närmare förrättnings- och besöksplatser.

Förordningsförslag

Förslaget medför ändringar i 11 kap. 9 § trafikförordningen.

3.2 Ikraftträdandebestämmelser

Förslag: Den föreslagna bestämmelsen ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Skälen för förslaget: Arbetsmiljöverket anser att det är lämpligt att den föreslagna förordningsändringen träder i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 juli 2025.

4 Konsekvensanalys

4.1 Sammanfattning

När Arbetsmiljöverket genomför tillsynsbesök är myndighetens personal bundna vid trafikförordningens bestämmelser om att parkera på anvisade parkeringsplatser. Det innebär att Arbetsmiljöverket personal kan bli tvungna att parkera långt från platsen för besöket, eller ägna tid åt att leta efter parkering. I de fall en sådan situation uppstår, tar åtgärden längre tid än om det hade varit möjligt att parkera nära platsen för besöket. Vid genomförande av myndighetsgemensamma inspektioner mot arbetslivskriminalitet finns en ökad risk för att Arbetsmiljöverkets personal hamnar i riskfyllda situationer. Det är svårare att fly från sådana situationer om bilen är parkerad långt bort.

Arbetsmiljöverket föreslår ett undantag i trafikförordningen som möjliggör för den personal som medverkar i myndighetsgemensamma inspektioner mot arbetslivskriminalitet att i sin yrkesutövning stanna eller parkera fordon på platser där det annars är förbjudet.

Förslaget är av stor vikt för Arbetsmiljöverket, men förväntas inte ge några offentligfinansiella effekter. Andra effekter förväntas vara av mindre grad.

4.2 Syfte, alternativa lösningar och effekter av utebliven ändring

Huvudsyftet med förslaget är att öka personalsäkerheten vid Arbetsmiljöverkets arbete med myndighetsgemensamma inspektioner mot arbetslivskriminalitet. Förslaget kan därtill förväntas effektivisera Arbetsmiljöverkets och de samverkande myndigheternas arbete inom området.

Någon alternativ lösning bedöms inte finnas. Om förslaget inte genomförs kvarstår rådande situation.

4.3 Offentligfinansiella effekter

Förslaget påverkar inga skattebaser, skattesatser eller avgifter, och leder därmed inte till några offentligfinansiella effekter.

4.4 Effekter för företag och enskilda

Förslaget innebär inte några effekter för företag eller enskilda.

4.5 Effekter för Arbetsmiljöverket

Förslagets främsta effekt är att det ökar säkerheten vid tillsynsinsatser med höjd risk för hot eller våld, eftersom berörd personal får snabbare och säkrare tillträde samt bättre möjlighet att kunna avlägsna sig från hotfulla situationer. Det kan förväntas att förslaget underlättar Arbetsmiljöverkets arbete med att delta i och samordna myndighetsgemensamma kontroller mot arbetslivskriminalitet då förslaget stärker myndighetens kontrollmöjligheter.

Förslaget antas medföra effektivitetsvinster i form av tidsbesparing då Arbetsmiljöverkets personal inte behöver leta parkering eller parkera långt ifrån platsen för t.ex. kontrollbesöket. Den totala effektivitetsvinsten är dock inte möjlig att kvantifiera då data saknas.

4.6 Effekter på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Förslaget väntas inte ha någon direkt påverkan på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

4.7 Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

De effektivitetsvinster i form av tidsbesparing som förslaget antas medföra för Arbetsmiljöverket kan ha en positiv påverkan för de myndigheter som myndigheten samverkar med gällande kontrollbesök avseende arbetslivskriminalitet. Detta då medarbetarna från de berörda myndigheterna inte behöver vänta på Arbetsmiljöverkets personal, utan samverkansarbetet sker utifrån mer lika möjligheter. I vissa fall kan även personal från andra myndigheter inom regeringsuppdraget komma att samåka med Arbetsmiljöverkets personal, vilket kan leda till att de positiva effekterna utsträcks till dessa.

4.8 Övriga effekter

Förslaget bedöms inte ha någon påverkan på det kommunala självstyret, arbetet inom regionerna, sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet, jämställdhet, integrationen, inkomstfördelning eller miljö. Några samhällsekonomiska effekter eller fördelningseffekter kan inte heller ses.

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten.